

2. Peari, S. (2014). Savigny's theory of choice-of-law as a principle of «voluntary submission». *The University of Toronto Law Journal*, 64(1), 106-151. URL:<http://www.jstor.org/stable/24311926>

3. Довгерт А. С. Доктрина міжнародного приватного права в Україні на зламі століть. *Право України*. 2020. № 6. С. 13-40. URL:<https://rd.ua/storage/attachments/4671.pdf>

Науковий керівник: д.ю.н., професор Бігняк О. В.

Коломієць Анна Юріївна, Заболотна Діана В'ячеславівна

студентки 1-го курсу магістратури

факультету міжнародно-правових відносин

Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ

На сьогоднішній день можна прослідкувати підвищений інтерес до діяльності міжнародних судових установ, що може бути пов'язаний із вирішенням в процесі їх роботи надскладних проблем, що часто виходять за межі загальновизнаних норм міжнародного права та вимагають факультативного осмислення та пояснення.

Документами, що складають правову основу діяльності Міжнародного суду ООН є Статут Міжнародного Суду, чотирнадцята глава Статуту ООН, а також регламент Суду.

Крім того, досить розгорнуті обговорення точаться щодо значення та ролі міжнародних судів для подальшого зміцнення і розвитку норм міжнародного права, серед яких існує декілька течій, а саме: міркування щодо компетенції міжнародних судів, правотворчості та впливу консультаційних висновків міжнародних судових установ, роль прецеденту у вирішенні міжнародних спорів [3, с. 210].

Міжнародний суд ООН як незалежна судова установа складається з суддів, завданням яких є вирішення суперечок на основі загальновизнаних норм міжнародного права та прийняття обов'язкових юридичних рішень. Зрозуміло, що основним обов'язком суду є вирішення міжнародних спорів, і безперечно, цей обов'язок направлений на підтримання злагоджених відносин між країнами та на загальне

зміцнення миру та благоустрою у світі. Особливо важливе значення для ефективного вирішення спорів між державами має Міжнародний суд ООН. У ст. 92 Статуту Організації Об'єднаних Націй вказано, що Міжнародний суд ООН є головним судовим органом ООН. Також у Статуті ООН зазначено, що головним завданням суду є розв'язання та ефективне вирішення міжнародних спорів, що передані суду певними державами. Важливість існування Міжнародного суду ООН покликана тим, що в п.1 ст. 33 Статуту ООН вказано про застосування мирних засобів при вирішенні міжнародних спорів, а саме одним із яких є судовий розгляд, тобто розгляд справ Міжнародним судом ООН, що діє на постійній основі.

Позитивним фактом є те, що поступово змінюється традиційне уявлення про правотворчу діяльність судових установ у межах міжнародної практики розв'язання міжнародних спорів, що стосується лише «прямого застосування норм міжнародного права у рішеннях» на більш деталізований аналіз нормотворчої діяльності судів і, звісно, це безпосередньо можна сказати про роботу Міжнародного суду ООН. Досить особливим у діяльності Міжнародного суду ООН є те, що він застосовує вже наявні та загальновизнані норми та принципи міжнародного права і тоді, коли суд знаходить новий напрям врегулювання спору чи під час так званого заповнення «прогалин».

Потрібно враховувати те, що вплив міжнародного суду на формування та розвиток міжнародного права не слід ототожнювати з впливом правотворчої діяльності суб'єктів міжнародного права. У ст. 59 Статуту Міжнародного суду ООН зазначено, що рішення суду є обов'язковими лише для сторін у спорі і лише стосовно справи, яка розглядається [4, с. 167].

Не дивлячись на те, що Міжнародний суд ООН не має повноважень займатися правотворчістю, все одно рішення суду та консультативні висновки мають важливе значення для розвитку і збагачення міжнародної спільноти правовими нормами. Підтвердженням цьому можуть слугувати рішення, винесені Міжнародним судом ООН в деяких справах. Зокрема, при вирішенні справ *Fisheries jurisdictions (United Kingdom v. Iceland)* та *Fisheries jurisdictions (Federal Republic of Germany v. Iceland)* у 1974 р., стало зрозуміло що потребує розвитку новий інститут міжнародного права, а саме інститут виключних економічних зон у міжнародному морському праві [4, с.148].

На думку деяких вчених, надання консультативних висновків судами є однією із форм участі у правотворчій діяльності. Так, Міжнародний суд ООН надає такі висновки відповідно до ст. 96 Статуту ООН «з будь-якого юридичного питання» на прохання Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки та інших органів чи спеціалізованих установ ООН. Варто зазначити, що хоча ці консультативні висновки і не є обов'язковими, проте в рамках деяких міжнародних договорів вони можуть вважатися вирішальними для сторін у спорі. Прикладом такого міжнародного документу може слугувати Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних націй 1946 р., у разі виникнення розбіжностей між ООН і державами-членами ці висновки матимуть вирішальну силу. За період своєї роботи Міжнародний Суд ООН надав майже 20 консультативних висновків за запитами різних організацій, що є досить вагомим внеском в міжнародну правотворчість. Вони стосувалися зокрема таких питань: статус територій (Південно-Західної Африки, 1971 р.), тлумачення договорів [1, с. 34].

Щодо процедури надання консультативного висновку, то варто зазначити, що практика винесення таких висновків Міжнародним судом ООН є досить різноманітною і передбачає аналіз нормативно-правового регулювання у відповідній сфері. Деякі вчені вважають, і з цим беззаперечно можна погодитися, що консультативні висновки можна розглядати як вузькоспеціалізовані наукові дослідження у проблемних питаннях, які проводять незалежні судді.

За час свого існування Міжнародний суд ООН неодноразово доводив ефективність своєї роботи саме тим, що на міжнародному рівні прагнення до розв'язання спорів між країнами в рамках суду відзначається позитивною динамікою. Виконуючи поставлені перед ним завдання, Міжнародний суд ООН сприяє зміцненню ролі міжнародного права та застосуванню загальновизнаних міжнародно-правових норм в галузі міжнародних відносин [2, с. 22].

Досить успішною серед інших функцій Міжнародного суду ООН вирізняється посередницька, яка полягає в посередництві між державами в рамках миротворчих місій. Неодноразово доведено перед світовою спільнотою актуальність, ефективність та своєчасність втручання суду в миротворчий процес та послідовне здійснення комплексу впорядкованих дій для розгляду та вирішення конфлікту.

Визначним у діяльності суду, а саме під час судового процесу є те, що у разі домовленості сторін конфлікту, Міжнародний суд ООН

може вирішити справу на основі принципу *ex aequo et bono*, тобто по справедливості, що в свою чергу дозволяє установі не обмежувати себе лише нормами міжнародного права [5, с. 243].

Отже, правотворчість Міжнародного суду ООН слугує вагомим внеском в поступовий динамічний розвиток міжнародного права та правосуддя та проявляється в різноманітних формах та методах. При розгляді та вирішенні спору Міжнародний суд ООН аналізує правові підстави виникнення спору, намагається в'яснити чому і як склалися проблемні правовідносини між державами та намагається ефективно їх вирішити. Саме завдяки цьому, відбувається кодифікація міжнародного права та врегулювання правовідносин в рамках міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Статут Організації Об'єднаних Націй (26.06.1945). / Збірник діючих договорів, угод і конвенцій, укладених СРСР з іноземними державами. Вип. XII. М. 1956. 34 с.
2. Чернова Н. Н. Перспективы повышения роли Международного Суда ООН: Предоставление права доступа в Суд международным правительственным и некоторым неправительственным организациям. *Международное публичное и частное право*. №3. 2006. С. 22-25.
3. Каламкарян Р. А. Роль Міжнародного Суду ООН у справі підтримання міжнародного правопорядку. *НВ: Міжнародне право*. 2013. № 1. С. 184-214;
4. Шінкаревская Г. Міжнародні суди і розвиток міжнародного права. *НВ: Міжнародне право*. 2014. № 4. С. 141-167.
5. Мицик В. В. Права людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник. К.: Видавничий дім «Промінь». 2010. С. 243.

Науковий керівник: доцент, к.ю.н. Канєнберг-Сандул О. К.